

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE FILOLOGIE
ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”

**BULETINUL
INSTITUTULUI DE FILOLOGIE ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”**

Anul XXI, nr. 2

IAȘI

aprilie–iunie 2020

CUPRINDE:

- Activitatea departamentelor
- Granturi, proiecte
- Studii, articole, recenzii
- Comunicări științifice
- Workshop
- Despre Iași
- *Varia*

PROIECTE DE CERCETARE

În trimestrul II al anului 2020:

♦ În **Departamentul de Lexicologie – Lexicografie** s-au derulat cercetările planificate din cadrul programului prioritar al Academiei Române *Tezaurul lexical al limbii române* cu două proiecte de cercetare. În cadrul proiectului *Dicționarul limbii române. Serie nouă. Litera C, varianta informatizată* a continuat redactarea, într-o primă formă, în format .doc, a articolelor din porțiunea C – CALO-. În această perioadă, cercetătorii departamentului au continuat dezbaterile privind normele și tehnicile de redactare ale *Dicționarului limbii române. Serie nouă, unificată, actualizată și informatizat*. A fost analizat un eșantion de cca 100 de pagini standard din prima fasciculă a *Literei A*, redactate de colegii bucureșteni și au fost făcute o serie de comentarii și sugestii marginale. În urma acestei activități au fost definite o serie de probleme de principiu și de tehnică lexicografică ce trebuie să facă parte din agenda unei discuții

între responsabilii celor trei departamente din București, Cluj, Iași implicate în realizarea *Dicționarului*. În ceea ce privește proiectul *CLRE. Corpus lexicografic românesc electronic*, a fost definită și testată maniera optimă de stocare a datelor binare (documente în format .pdf și imagini cu o rezoluție mare) din baza de date *CLRE* și a fost pregătit un model de lucru pentru administrarea și utilizarea de către cercetători a viitoarelor depozite de tip Git. De asemenea a fost realizat un prototip pentru publicarea on-line a datelor lexicografice din *CLRE*. Paralel, cercetătorii departamentului și-au continuat activitatea în proiecte internaționale și au organizat prima manifestare științifică desfășurată exclusiv on-line din cadrul institutelor de profil ale Academiei Române: A IX-a ediție a workshop-ului **Lexicografia academică românească. Provocările informatizării** (28–29 mai 2020).

➤ La **Departamentul de dialectologie și sociolingvistică** continuă etapa reviziei materialului pentru volumul al V-lea din seria **NALR. Moldova și Bucovina**, precum și cea a pregătirii materialului pentru cel de-al VI-lea volum al seriei; în acest sens, în trimestrul al doilea din anul 2020 a fost realizată prima revizie a unui număr de 15 hărți analitice și a hărților sintetice corespunzătoare, cuprinzând materialul lingvistic aferent întrebărilor cu numerele 1966, 1971, 1972, 1976/1977, 1978/1979, 1980/1981, 1982/1983, 1986/1987, 1988, 1990, 1992, 1993, 1994, 1995, 1999 din Chestionarul NALR; a fost realizată revizia finală pentru un număr de 50 de texte de tip MN ,corespunzătoare următoarelor întrebări din Chestionarul NALR: 1587, 1588, 1593, 1597, 1601, 1602, 1607, 1609, 1610, 1611, 1616, 1617, 1620, 1623-1626, 1628-1630, 1633, 1634, 1636, 1637, 1638, 1641, 1646, 1647-1656, 1659-1662, 1664, 1671, 1673-1676, 1678; pentru hărțile și MN-urile revizuite au fost redactați și indicii de cuvinte și forme; indicele de cuvinte și forme corespunzător secțiunii MN a fost revizuit și structurat în vederea comasării lui cu indicele corespunzător din secțiunea de hărți; au fost introduse în baza de date a proiectului NALR răspunsurile huțule pentru un număr de 44 hărți; în cadrul activității de pregătire a materialului pentru volumul al VI-lea din **NALR. Moldova și Bucovina**, au fost grupate (numerotare, decupare etc.) pe întrebări aprox. 7.000 de fișe din caietele de anchetă; de asemenea, au fost transferate în format digital un număr de 20 de benzi de magnetofon și a fost prelucrată parțial informația digitalizată de pe un număr de 5 benzi de magnetofon.

♦ La **Departamentul de istorie literară** s-a continuat lucrul la proiectul fundamental și prioritar al Academiei Române – ediția a II-a a

Dicționarului general al literaturii române (DGLR) – și la proiectul departamentului, respectiv *Enciclopedia scrierilor memorialistice românești (ESMR)*. Pentru **DGLR** au fost actualizate o parte din articolele proprii, precum și ale colegilor indisponibili, publicate în prima ediție a **DGLR**, și s-a lucrat la noi articole despre autori și periodice. S-a făcut revizia finală și pregătirea pentru tipar a unor articole la **DGLR**, ediția a II-a. A continuat excerptarea informațiilor pentru proiectul *Enciclopedia scrierilor memorialistice românești*, precum și redactarea de articole. CS I dr. Victor Durnea a continuat lucrul la ediția critică G. Ibrăileanu, *Opere*, sub egida Academiei Române. CS III dr. Amalia Drăgulănescu și CS III dr. Sebastian Drăgulănescu lucrează la proiectul *Orientări în dinamica paradigmelor literare din proza europeană actuală între postmodernism și metamodernism*.

♦ **Departamentul de Etnologie** a continuat procesul de valorificare a datelor din Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei în vederea realizării proiectului fundamental *Tipologii și corpusuri de texte*. Adina Ciubotariu a extins documentarea pentru tema *Îndeletniciri tradiționale din Moldova. Tipologie și corpus de texte*, a fișat documente etno-folclorice pentru tipologia volumului și a redactat patru articole din aceasta. Ioana Repciuc a continuat redactarea studiului introductiv pentru volumul *Credințe și obiceiuri din ciclul sărbătorilor de iarnă din Moldova. Tipologie și corpus de texte*.

În cadrul proiectului aniversar *Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei – 50 de ani de la înființare* a fost redactat, revizuit și predat către editură un volum sub ediția Ioanei Repciuc și a Adinei Ciubotariu.

În vederea realizării unei ediții a răspunsurilor primite de B.P. Hasdeu la Chestionarul lingvistic *Dotățiunea Carol I (Programa pentru adunarea datelor privitoare la limba română*, mss. BAR 3418–3436), Astrid Cambose a continuat documentarea asupra edițiilor critice de texte de sec. XIX, transcrierea mss. rom. 3418, BAR București, redactarea glosarului și a aparatului critic.

♦ La *Dicționarul toponimic al Moldovei, structural și etimologic (DTM)*, volumul I (A-C) s-a lucrat la definitivarea listei de cuvinte pentru primul volum al **DTM**, prin colportarea informațiilor din volume de documente referitoare la Moldova (*Colecția de documente de la Arhivele Statului Bacău (1424–1848). Inventar arhivistic*; Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, I–V; Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, vol. I). S-a continuat documentarea lingvistică prin consultarea unor lucrări de specialitate în vederea găsirii unor soluții etimologice pentru articolele de dicționar (I. Pătruț, *Studii de onomastică românească*; Dragoș Moldovanu,

Legile formative ale toponimelor românești cu radical antroponimic. I. Formații de plural; Dragoș Moldovanu, Stratificarea genetică a toponimiei românești și problema continuității românilor; Mircea Ciubotaru, Toponimie și zoonimie. Observații metodologice și distincții etimologice; E. Petrovici, Adjective posesive slave în -j- ca toponimice pe teritoriul R.P.R). S-a continuat și documentarea istorică și geografică pentru toponimele cu soluții etimologice sigure (Ioan V. Abramiuc, Nicolae Vlahuță, Monografia județului Bacău; C. Constantinescu-Mircești, H.H. Stahl, Documente vrâncene. Cărți domnești, hotărnicii, răvașe și izvoade, I; Colecția de documente de la Arhivele Statului Bacău (1424–1848). Inventar arhivistic; Vasile Chirica și Marcel Tanasachi, Repertoriul arheologic al județului Iași, I-II; Noul Atlas Lingvistic al României. Moldova și Bucovina. Date despre localități și informatori; Ortensia Racoviță, Dicționarul geografic al județului Bacău; Ion Conea, Vrancea. Geografie istorică, toponimie, terminologie geografică; Em. Grigorovitz, Dicționarul geografic al Bucovinei; Ioan Șandru, Constantin V. Toma, Bacău. Studiu de geografie urbană).

GRANTURI, PROIECTE

- ◆ CS I dr. Cristina Florescu, CS I dr. Elena Isabelle Tamba și CS III dr. Alina-Mihaela Pricop Bursuc, au continuat colaborarea la Proiectul Internațional DÉRom: *Dictionnaire Étymologique Roman (Première phase: le noyau panroman)* (ANR și DFG; 2008 – prezent). Cristina Florescu a efectuat, în vederea publicării volumului DÉRom 4, revizia pentru Romania de sud-est a articolelor implicate în viitorul volum. (cf. <http://www.atilf.fr/DERom>). Alina-Mihaela Bursuc, */**gener-u**/, */**nur-u**/, în Buchi, Éva & Schweickard, Wolfgang (éd.), *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom) 3: Entre idioroman et protoroman*, Berlin/ Boston, Walter de Gruyter GmbH, 2020, p. 330–334, 395–401.
- ◆ CS I dr. Gabriela Haja (MC Substitute), CS I dr. Elena Isabelle Tamba și CS II dr. Marius-Radu Clim au continuat colaborarea la proiectul COST Action CA16105 *European Network for Combining Language Learning with Crowdsourcing Techniques* (http://www.cost.eu/COST_Actions/ca/CA16105). Din echipa de cercetare din România fac parte 8 cercetători de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Informatică și Facultatea de Litere, de la Institutul de Cercetări pentru

Inteligență Artificială din București și de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” al Filialei din Iași a Academiei Române.

♦ În cadrul proiectului *Migrație și identitate în spațiul cultural românesc. Abordare multidisciplinară* (coordonator: Academia Română, Filiala Iași; cod: PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0116), ce se derulează în perioada 2018–2020 prin intermediul instrumentului de finanțare *Proiecte complexe realizate în consorții CDI* (UEFISCDI), cercetătorii Ioana Baskerville, Adina Ciubotariu, Alexandru-Laurențiu Cohal (coordonator), Florin-Teodor Olariu și Veronica Olariu, membri ai sub-proiectului intitulat *Componenta etnolingvistică a identității în contextul migrației: comunitățile românofone din Europa Occidentală* (website:www.miro.acadiasi.ro), au continuat cercetările de profil, în special prin prelucrarea materialului din arhiva de interviuri realizate în perioada 2018–2019 cu reprezentanți ai comunităților românești din Italia, Spania și Germania.

♦ Adina Ciubotariu a participat la scrierea proiectului *Linking Culture and Nature: Protecting Environment, Developing Industries Through Intangible Cultural Practices-NATURLICH*, în cadrul sesiunii din 2020 EACEA 39/2019 Cultural Cooperation Projects in the Western Balkans “Strengthening cultural cooperation with and competitiveness of cultural and creative industries in the Western Balkans”, alături de parteneri din Albania, Macedonia de Nord, Italia, Serbia, Croația.

♦ CS Nicoleta Borcea, ACS dr. Astrid Cambose, CS dr. Maricica Munteanu și CS I dr. Ofelia Ichim (director de proiect) au continuat lucrul la grantul Academiei Române *Bază de date computerizată privind receptarea memorialisticii românești în presa culturală (1960–2020)* (contract GAR-UM-2019-I-1.5-9/15.10.2019).

STUDII, ARTICOLE, RECENZII

♦ Șerban Axinte, *Mântuire și demonism*, „Observator cultural”, nr. 1007, 2020, p. 9; *Dumitru Crudu și ficțiunea istorică*, „Observator cultural” nr. 1010, 2020 (13.03.2020) on line; *Cărțile OMG, în căutarea unui manifest*, „Observator cultural”, nr. 1010, 2020 (30.03.2020) on line; *O. Nimigean și examenul conștiinței critice*, „Observator cultural”, nr. 1010, 2020 (14.04.2020) on line; *Cea mai mică lume*, „Dilema veche” (28.02.2020) on-line; *O artă a simplității*, „Dilema veche” (9.03.2020) on line; *Un simulacru al realităților interioare*, „Dilema veche” (27.03.2020) on line;

Disimularea emoției, „Dilema veche” (16.06.2020) on line.

◆ **Daniela Butnaru**, *Les relations entre certains noms de lieux reflétées dans un dictionnaire toponymique*, in *Circulations linguistiques dans les noms propres*, Paris, L’Harmattan, 2020, p. 47–57.

◆ **Astrid Cambose**, *Romanian Literary Historiography. The Short History of a Polemic*, în „Philobiblon. Transylvanian Journal of Multidisciplinary Research in Humanities”, vol. XXV, 2020, nr. 1, p. 73–80; recenzie la Andi Mihalache, *Istoria eului cursiv: mărturii, identități, patrimonii*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2019, în „Philobiblon. Transylvanian Journal of Multidisciplinary Research in Humanities”, vol. XXV, 2020, nr. 1, p. 179–182.

◆ **Amalia Drăgulănescu**, *Jurnal insomniac: Al. Busuioceanu sau intimitatea bulversată – The Diary of an Insomniac: Al. Busuioceanu and the Troubled Intimacy*, în nr. 20/ 2020 al „Journal of Romanian Literary Studies”, 10 aprilie 2020 (editat și on-line), Târgu-Mureș, Editura Arhipelag XXI Press, p. 1344–1444; traducere și stilizare din limba franceză a studiului introductiv filologic, paginile 9–43, în volumul *Sfântul Chiril Fileotul – Viața ca Filocalie* de Nikolaos Kataskepenos, traducere din limba greacă veche Laura Enache, studiu introductiv de Étienne Sargologos, ediție îngrijită, note și bibliografie diac. Ilarion M. Argatu, carte tipărită cu binecuvântarea Înalt preasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Iași, Editura Doxologia, 2020, 396 p.

◆ **Cristina Florescu**, „Amintirea ca praf stelar” în volumul omagial: *Magistrul din viața noastră: Maria Carpov* (coord. Felicia Dumas și Simina Mastacan) Iași, Editura Junimea, 2020, p. 258–264.

◆ **Eugen Munteanu**, *O revelație documentară: 17 scrisori inedite ale lui G. Ivănescu către Eugeniu Coșeriu* (III), în „Limba română”, Chișinău, nr. 2–3, aprilie–iunie, anul XXIX/2019, p. 100–107; *Ion Gheție către Carmen Gabriela-Pamfil. Epistolar* (IV), în „Expres cultural”, anul IV, mai 2020, p. 14; *Jurnal freiburghez* (II), în „Scriptor”, anul VI, nr. 4–5 (65–66), mai–iunie 2020, p. 127–130; *Seimeni* (II). *Tot despre armanele de pe deal și fantasmagoriile unor impostori*, în „Ziarul de Iași”, 04.04.2020; *Seimeni* (III). *Descrierea așezării*, în „Ziarul de Iași”, 11.04.2020; *Seimeni* (IV). *Casa natală*, în „Ziarul de Iași”, 25.04.2020; *Seimeni* (V). *Casa veche*, în „Ziarul de Iași”, 9.05.2020; *Seimeni* (VI). *Interludiu: jertfelnicie maternă*, în „Ziarul de Iași”, 16.05.2020; *Seimeni* (VII). *Curtea, porumbarul, curnicul*, în „Ziarul de Iași”, 23.05.2020; *Seimeni* (VIII). *Casa cea nouă*, în „Ziarul de Iași”, 30.05.2020; *Seimeni* (IX). *Poveste cu un cadelar*, în „Ziarul de Iași”, 06.06.2020; *Seimeni* (X). *Stănică*, în „Ziarul de Iași”,

13.06.2020; *Seimeni (XI). De unde vine numele satului. Puțină etimologie*, în „Ziarul de Iași”, 20.06.2020; *Scrisoare deschisă către un fost general de securitate Descrierea așezării*, în „Ziarul de Iași”, 27.06.2020.

♦ **Maricica Munteanu**, *A community of spoken words. Forms and practices of the conversation at Viața românească cenacle*, în „Swedish Journal of Romanian Studies”, vol. 3, nr. 1, 2020; *Singură printre poeți* [recenzie la Mariana Codruț, *Pulsul nu poate fi minimalist*, Pitești, Paralela 45, 2019), în „Expres cultural”, Iași, 2020 (IV), nr. 4 (40).

♦ **Alina-Mihaela Pricop Bursuc**, *Observații privind analiza terminologiei norilor*, în „Limba română”, LXVIII, nr. 2, București, 2019, p. 257–266.

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

♦ **Alina-Mihaela Bursuc**, *Câteva argumente pentru studiul schimbărilor diacronice din câmpul lexical reflectate în dicționarul istoric*, la a IX-a ediție a workshop-ului *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, 28–29 mai 2020, organizat de Departamentul de lexicologie–lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și de Colectivul de limbaj natural, Institutul de Informatică Teoretică, Iași (ediție on-line).

♦ **Marius-Radu Clim**, *Resurse digitale dezvoltate în cadrul proiectelor ENeL și ELEXIS*, la a IX-a ediție a workshop-ului *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, 28–29 mai 2020, organizat de Departamentul de lexicologie–lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și de Colectivul de limbaj natural, Institutul de Informatică Teoretică, Iași (ediție on-line).

♦ **Mioara Dragomir**, *Rarități lexicale în Hronograf den începutul lumii (ms. 3517 cca 1658–1661) – analiză în vederea lucrului la Dicționarul limbii române și la Dicționarul etimologic al limbii române redactate sub egida Academiei Române (Litera B)*, la a IX-a ediție a workshop-ului *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, 28–29 mai 2020, organizat de Departamentul de lexicologie–lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și de Colectivul de limbaj natural, Institutul de Informatică Teoretică, Iași (ediție on-line).

♦ **Cristina Florescu**, *Seriile sinonimice în Dicționarul limbii române*, la a IX-a ediție a workshop-ului *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, 28–29 mai 2020, organizat de Departamentul de lexicologie–lexicografie, Institutul de Filologie Română „A.

Philippide” și de Colectivul de limbaj natural, Institutul de Informatică Teoretică, Iași (ediție online).

◆ **Gabriela Haja** (în colaborare), *O nouă arhitectură software pentru publicarea în internet a resurselor lingvistice folosite la redactarea Dicționarului limbii române*, la a IX-a ediție a workshop-ului *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, 28–29 mai 2020, organizat de Departamentul de lexicologie–lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și de Colectivul de limbaj natural, Institutul de Informatică Teoretică, Iași (ediție online).

◆ **Elena Isabelle Tamba**, *Modele în informatizarea cercetării lingvistice europene – EFNIL și Institutul Limbii lituaniene*, la a IX-a ediție a workshop-ului *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, 28–29 mai 2020, organizat de Departamentul de lexicologie–lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și de Colectivul de limbaj natural, Institutul de Informatică Teoretică, Iași (ediție online).

◆ **Claudius Teodorescu** (în colaborare), *O nouă arhitectură software pentru publicarea în internet a resurselor lingvistice folosite la redactarea Dicționarului limbii române*, la a IX-a ediție a workshop-ului *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, 28–29 mai 2020, organizat de Departamentul de lexicologie–lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și de Colectivul de limbaj natural, Institutul de Informatică Teoretică, Iași (ediție online).

Workshop-ul
Lexicografia academică românească.
Provocările informatizării
Ediția a IX-a, online,
28–29 mai 2020

Departamentul de Lexicologie – Lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, și Colectivul de limbaj natural, Institutul de Informatică Teoretică, Academia Română – Filiala Iași, au organizat ediția a IX-a a Workshop-ului *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*, online, 28–29 mai 2020. Au participat 37 de specialiști lingviști și informaticieni din România (București, Cluj-Napoca, Iași), Republica Moldova (Chișinău) și Polonia (Cracovia). Un cuvânt de bun venit a fost rostit de Prof. univ. dr. **Bogdan Crețu**, directorul

Institutului de Filologie Română „A. Philippide”. Workshop-ul s-a desfășurat pe trei secțiuni: o secțiune privitoare la informatizarea lexicografiei românești și internaționale, o dezbateră pe tema ***Dicționarului limbii române (DLRi). Serie nouă, unificată, actualizată și informatizată***, și o secțiune dedicată cercetărilor doctorale. Au fost susținute următoarele comunicări: Conf. univ. dr. **Ana Vulpe** (Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”, Chișinău, Republica Moldova), **Preocupările Sectorului de lexicologie și lexicografie (Chișinău) din perspectiva informatizării lexicografiei românești**; CS I dr. **Cristina Florescu** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), **Seriile sinonimice în Dicționarul limbii române**; CS I dr. **Gabriela Haja**, CS **Claudius Teodorescu** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), **O nouă arhitectură software pentru publicarea în internet a resurselor lingvistice folosite la redactarea Dicționarului limbii române**; CS I dr. **Elena Isabelle Tamba** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), **Modele în informatizarea cercetării lingvistice europene – EFNIL și Institutul Limbii Lituaniene**; CS II dr. **Marius-Radu Clim** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), **Resurse digitale dezvoltate în cadrul proiectelor ENeL și ELEXIS**; Conf. CS coord. dr. **Alexandru Colesnicov**, Conf. CS coord. dr. **Liudmila Burtseva**, Prof. CS pr. dr. hab. **Svetlana Cojocar**, CS **Ludmila Malahov** (Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”, Chișinău, Republica Moldova), **Structure Analysis of Historic Documents with Heterogeneous Content (Analiza de structură a documentelor istorice cu un conținut eterogen)**; CS drd. **Tudor Bumbu** (Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”, Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”, Chișinău, Republica Moldova), **Evaluarea corpusului diacronic paralel de texte românești din Noul Testament din 1648 & 1990**; Lect. univ. dr. **Gabriela Gavril-Antonesei** (Universitatea Jagiellonă din Cracovia, Polonia, Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), **Modele mentale, constructe identitare și cultură digitală**; CS I dr. **Mioara Dragomir** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), **Rarități lexicale în Hronograf den începutul lumii (ms. 3517 cca 1658–1661) – analiză în vederea lucrului la Dicționarul limbii române și la Dicționarul etimologic al limbii române redactate sub egida Academiei Române (litera B)**; CS III dr. **Alina-Mihaela Bursuc** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), **Câteva argumente pentru studiul schimbărilor diacronice din câmpul lexical reflectate în dicționarul istoric. În cadrul**

dezbaterei pe tema *Dicționarul limbii române (DLRi)*. Serie nouă, unificată, actualizată și informatizată, resurse și instrumente de lucru create pentru realizarea acestui proiect al Academiei Române, au intervenit: CS I dr. Cristian Moroianu, CS III dr. Anabela Niculescu-Gorpin (Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București), CS III Bogdan Harhătă (Institutul de Lingvistică și Istorie literară „Sextil Pușcariu”, Cluj-Napoca), Lect. univ. dr. Maria Aldea (Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca), CS I dr. Gabriela Haja, CS I dr. Cristina Florescu, CS I dr. Isabelle Elena Tamba, CS II dr. Marius-Radu Clim (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), CS I dr. Dan Cristea (Institutul de Informatică Teoretică, Iași). În cadrul secțiunii **Cercetări privind metode și tehnologii de prelucrare a textelor românești vechi**, au fost susținute următoarele comunicări: drd. *Cristian Pădurariu* (Institutul de Informatică Teoretică, Iași, Facultatea de Informatică, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), **De la scanare la text. Soluție pentru descifrarea documentelor românești vechi**; drd. *Petru Rebeja* (Facultatea de Informatică, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), **Abordări probabilistice și de învățare automată în lematizarea textelor vechi**; drd. *Cătălina Mărânduc* (Facultatea de Informatică, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), Conf. univ. dr. *Victoria Bobicev* (Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova), **Universal POS-tag și Național Specific POS-tag pentru limba română veche**.

MODERATORI: Gabriela HAJA, Dan CRISTEA.

ORGANIZATORI: Departamentul de Lexicologie – Lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” (IFRI); Colectivul de limbaj natural, Institutul de Informatică Teoretică (IIT).

COMITETUL ȘTIINȚIFIC: Gabriela HAJA, Cristina FLORESCU, Mioara DRAGOMIR, Laura MANEA, Elena Isabelle TAMBA, Marius-Radu CLIM (IFRI), Dan CRISTEA, Mihaela ONOFREI (IIT).

DESPRE IAȘI¹

Anticariatele Iașului*²

Cînd am descins în Iași, în 4 noiembrie 1933, știam că aveam să fac cunoștință cu un oraș încărcat de istorie și de fapte mari și mă așteptam ca pe străzile lui să descifrez, sub pașii mei, ecourile trecerii pe aceleași străzi a atîtor oameni neobișnuiți, de la Ștefan cel Mare, Miron Costin și Neculce, pînă la Alecsandri, Kogălniceanu, Russo, Maiorescu, Eminescu, Creangă și, mai departe, pînă în pragul secolului nostru, la mulți alții. Nu bănuiam însă că aveau să mă întîmpine, pe fiecare stradă, standuri de cărți, cum nu cred că ar mai fi putut oferi vreun alt oraș din țară.

Alături de oltenii cu cobilița încovoiată sub greutatea fructelor sau a legumelor, pe stradă te întîmpinau și numeroși librari. Anticariatele improvizate se luau, parcă, la întrecere cu magazinele de coloniale și de textile, cu măcelăriile și cu birturile, cu băcăniile și cu cofetăriile, le întîlneai unde nu te așteptai. Din Piața Unirii pînă la Socola și la Nicolina, pe Păcurari, ca și în Tătărași, cartea îți ieșea pretutindeni înainte, în Piața Sfîntul Spiridon, ca și la Hala Centrală.

În cîteva dintre evocările pe care Iorgu Iordan le-a creionat asupra lui Ibrăileanu, fostul lui profesor nu numai de la Universitate, ci și de la Liceul Internat, el s-a oprit și asupra celebrului anticar Barasch, de la care autorul *Spiritului critic* i-a cumpărat cele patru volume din *Histoire contemporaine*, de Anatole France, ca un fel de recompensă pentru editarea cursului (Epoca Conachi, 1909).

Un alt anticar cunoscut a fost Kuppermann.

Primul își avea anticariatul în Piața Unirii, iar celălalt pe Strada Lăpușneanu, în localul ocupat în anii '80 de centrul de aprovizionare cu produse din carne, IRIC, demolat în decembrie 1988.

Despre Barasch nu pot spune nimic, personal; îl știu doar după nume, din relatările altora; eu nu l-am mai apucat. Nici anticariatul lui Kuppermann nu mai exista ca unitate independentă, dedicată cărții. În localul respectiv se instalase o firmă de tablouri, „Talisman”, unde se mai găseau și cîteva cărți, rămase după lichidarea anticariatului. Am cumpărat,

¹ Textul articolului de față reprezintă conținutul conferinței „Anticariatele ieșene”, susținută de autor la Galeriile Anticariat din Iași, în data de 22 ianuarie 1993.

* Text preluat din „Philologica Jassyensia”, An IV, Nr. 1, 2008, p. 185–210.

² În mod excepțional, redacția revistei „Philologica Jassyensia” a acceptat publicarea acestui articol cu normele ortografice anterioare reformei din 1993, respectând opțiunea dlui prof. dr. Gavril Istrate.

printre altele, patru ani din colecția revistei „Convorbiri literare”, începând cu volumul al IV-lea, în care a debutat Eminescu (*Venere și Madonă, Epigonii, Făt-Frumos din lacrimă* și notița referitoare la serbarea de la Putna). Țin minte că un volum legat costa 40 de lei. Tot acolo am găsit și volumul lui Slavici, cu cele șapte *Novele din popor* (*Popa Tanda, Gura satului, O viață pierdută, La crucea din sat, Scormon, Budulea Taichii, Moara cu noroc*), volum dedicat lui Titu Maiorescu și apărut la București, în Editura Socec, 1881, în care avea să apară, doi ani mai târziu, și volumul de *Poezii* al lui Eminescu.

Mai exista anticariatul Șaraga, plasat la colțul străzilor Lăpușneanu cu Păcurari, într-o clădire care a supraviețuit pînă la introducerea liniei de tramvai pe Strada Banu (1984). Dispunea de o sală mare, foarte înaltă, iar noi, clienții, eram nevoiți să ne folosim de scară pentru a ajunge la rafturile superioare. Acesta era anticariatul cel mai mare, în perioada respectivă, la Iași, iar pe lîngă el erau altele, numeroase, mai puțin organizate, dintre care voi pomeni pe cel de pe Strada Sărărie, tocmai jos, în Tîrgu Cucului, și pe cel din Strada Brătianu (astăzi Bulevardul Independenței), puțin mai jos de Muzeul de Științe Naturale.

Nu pot să nu pomenesc, în rîndul celor care se ocupau atunci cu comercializarea cărții, pe George Pînzaru, un tînar de inimă, îndrăgostit de carte, bucuros ori de cîte ori putea să aducă un serviciu, cît de neînsemnat, cuiva. Mulți studenți de atunci și-l amintesc nu numai cu plăcere, ci și cu un sentiment de prietenie și de recunoștință. I-am dedicat un articol în „Evenimentul” din 6 februarie 1995, intitulat *George Pînzaru sau despre elogiul omeniei* (reprodus în *Istrate* 2002: 212–215).

Locuiam la căminul Păcurari și nu trecea o zi să nu mă abat pe la Șaraga, în imediata apropiere a căminului. Mi-am cumpărat mai întîi de acolo *Albumul paleografic* al lui I. Bianu și N. Cartoian, de care aveam nevoie la proseminarul de literatură veche pe care îl făceam cu asistentul Grigore Scorpan. Mi-am procurat apoi prima ediție a poeziilor Veronicăi Micle (1887) și ediția a doua a poeziilor lui Conachi (apărută în același an 1887), fabulele lui Alecu Donici, din Editura Șaraga, devenită încă de atunci o raritate bibliografică (multă vreme nu s-a găsit în Iași un al doilea exemplar în afară de al meu). Din aceeași editură proveneau *Doinele*³ conjudețeanului meu Victor Onișor [1894], volumele *Poezii* și, respectiv, *Nuvele* de M. Eminescu, *Muza românească* a lui Constantin Stamati și multe altele. Se mai găseau atunci la Șaraga, și se puteau cumpăra, două cărți de *Istoria limbii și a literaturii române*, a lui I. Nădejde și, respectiv,

³ Toate doinele din această carte sînt culese din Zagra, satul natal al autorului.

Aron Densusianu, cunoscutul denigrator al lui Eminescu. Dar se găsea și *Istoria lui Ștefan cel Mare*, de Nicolae Iorga, apărută în 1904, la patru sute de ani de la moartea „zimbrului sobru și regal”, carte cutremurătoare care trebuie citită în genunchi, în fața icoanei Mîntuitorului. Iată cum descria Iorga plecarea din Moldova a ostașilor craiului Albert, după înfrîngerea de la Dumbrava Roșie:

Așa ieșiră Polonii din Moldova, și o astfel de ieșire ticăloasă să o aibă în vecii vecilor toți oamenii nedreți și lacomi cari vor călca pămîntul muncit al țării noastre, ca să ni stîngă neamul. Adîncurile codrilor și rîpelor să nu ajungă pentru a li cuprinde trupurile sfărmate, și buruienile pustiului să se ridice pe mormintele lor! Căci pămîntul e al celui care l-a lucrat din neam în neam, și a se atinge de dînsul e cea mai neiertată faptă de hoție ce se poate săvîrși într-un ceas blestemat (Iorga 1904: 242–243).

În acest ritm și la această temperatură înaltă e scrisă toată cartea.

Poeziile lui Conachi au apărut, în același an, în două tiraje separate: unul în două părți, în Colecția Șaraga, cu copertele obișnuite ale acesteia (I, p. 1–144; II, p. 145–363), care contează ca fiind primul tiraj. Prezentarea în două volume este pur formală și a fost determinată oarecum de rațiuni comerciale, de faptul că fiecare volum din colecție se distribuia la prețul de 1 leu. Al doilea tiraj, într-un singur volum, este de fapt ediția a doua, cum și scrie pe copertă (inovație față de ediția în două părți!). Altă deosebire, pe copertă, este adăugarea, sub titlul *Poezii*, a subtitlului *Alcătuiri și tălmăciri*, luat, cum e ușor de observat, din prima ediție, apărută în anul 1856. În sfîrșit, tot cu privire la copertă, observăm că, spre deosebire de ediția în două părți, în care se indică doar Colecția Șaraga, la cealaltă mai găsim, în plus, următoarele informații: Iași, Editura Librăriei „Frații Șaraga”, 1888 (pe coperta exterioară și 1887 pe cea interioară), iar dedesubt, dar numai pe coperta exterioară, Toate drepturile rezervate. În rest, nu mai sînt nici un fel de deosebiri; textele au fost reproduse după aceeași matriță. Vom remarca, spre exemplu, că ambele tiraje reprezintă pagina 97 fără alt text decît subtitlul *Alcătuiri*. Pe paginile anterioare este reprodusă prefața, al cărei titlu exact este *Schițe din viața și familia Logofătului Konaki* (în ambele tiraje, se înțelege). Pe pagina 229, numai subtitlul *Tălmăciri*.

De anticariatul Șaraga mă leagă și una dintre cele mai îndepărtate amintiri de natură bibliografică. Era în primăvara anului 1934, cînd întreprinderea fraților Șaraga împlinea o sută de ani și își sărbătorea centenarul. Își pregătea însă, în același timp, și lichidarea.

Cum treceam zilnic pe la anticariat, am descoperit la un moment dat o

carte despre care ne vorbise asistentul Gheorghe Agavriloaie, la proseminarul de literatură română: G.Dem. Teodorescu, *Poezii populare* (București, 1885). Mă bucuram, cu fiecare ocazie când o vedeam în raft, că n-a cumpărat-o altcineva, deși prețul ei mare nu-mi permitea să sper că aş putea-o achiziționa vreodată. Costa 1000 de lei, ceea ce reprezenta masa mea, la cantină, pe două luni de zile.

De obicei întârziam mult prin anticariat. Mă urcam pe scară și cercetam toate rafturile, pline de surprizele cele mai neașteptate. Cum nu scăpam ocazia și mă opream, de fiecare dată, în fața raftului unde se găsea cartea „mea”, nu i-a fost greu bătrînului Șaraga să observe că am pus ochii pe ceva și a început să mă „ispitească” în fel și chip. La început nu i-am dat nici un răspuns; mă făceam că nu înțeleg ce spune. Dar la un moment dat n-am mai putut rezista insistențelor lui și i-am confirmat presupunerea:

Da, am pus ochii pe o carte, dar nu vă pot spune pe care.

De ce?

– Fiindcă prețul ei, de 1000 de lei, depășește cu mult posibilitățile mele de cumpărare.

Am mai schimbat câteva vorbe și am plecat. Dar în ziua următoare eram din nou la anticariat. Bătrînul a început iar să mă ispitească:

Acum cred că poți să-mi spui despre ce carte e vorba.

N-am ce să vă spun din moment ce nu pot oferi nici un sfert din prețul ei.

După alte câteva zile, dialogul a fost reluat:

Nu mi-ai spus ce preț îmi poți oferi pe carte.

Suma de care dispun eu nu-i de natură să ducă la un acord între noi, i-am răspuns eu.

Nu poți să știi dumneata lucrul acesta. Te văd pasionat pentru carte, dornic de a deveni proprietarul ei. Vreau să ți-o dau în amintirea lichidării anticariatului nostru. Dă-mi un preț simbolic.

Nu vă pot oferi decât o sută de lei. Aceasta este suma maximă de care dispun, motiv pentru care v-am ascuns dorința mea atîta vreme.

Bine, a dumitale să fie. Cine știe, cu pasiunea de care dai dovadă nu se poate să nu răzbești în viață, să nu ajungi să scrii și, poate, să-ți aduci aminte și de mine cumva.

A mai spus câteva cuvinte pe care eu aproape că nu le-am mai auzit de bucurie că izbutisem să-mi procur cartea. A luat ștampila comemorativă, a aplicat-o pe foaia de titlu interior și mi-a pus cartea în mînă. Era ziua de 31 martie 1934. „Mărțișorul” meu așteptat atîta vreme întârziase o lună încheiată; mi se dezvăluia în chiar ultima zi a lunii. Dar prețul lui adevărat îmi compensa toate așteptările. Momentul respectiv nu-l pot uita. Și iată că, după 60 de ani, a venit vremea să-i mulțumesc în scris bătrînului Șaraga pentru generozitatea lui, pentru bucuria pe care mi-a procurat-o în

primul meu an de studenție.

Cartea a fost considerată pierdută la un moment dat din cauză că o dusesem acasă, în Transilvania, și, în anii triști de după dictatul de la Viena, biblioteca mi-a fost vămuită și am pierdut aproximativ 2000 de cărți. Chiar îmi luasem gândul de la ea și, între timp, mi-am procurat alt exemplar. Dar exemplarul respectiv nu s-a pierdut și am putut reproduce într-o copie, la xerox, atât ștampila comemorativă, cât și semnătura studentului din anul I. [...] Exemplarul respectiv se găsește acum în fondul de carte de la Casa Pogor, unde am donat-o, cum se poate dovedi cu adresa nr. 715 din 14 iulie 2000.

George Pînzaru nu dispunea de un local propriu pentru anticariatul lui. Toată zestrea îi era adăpostită într-o tarabă de formă aproape cubică, de înălțimea unui metru, instalată în fața cinematografului „Trianon” („Republicii” de astăzi), în actuala grădină a restaurantului „Iașul”. Așa cum tinerii de azi fac coadă, în sezonul cald, pentru a-și lua o halbă de bere, noi ne îngrămădeam în fața acelei lăzi, acoperită cu tablă, să nu pătrundă apa la cărți în vreme de ploaie, ca să vedem ce surprize ne mai oferă prietenul nostru.

De la început m-a impresionat la George Pînzaru marea lui încredere în oameni, dorința de a ne întinde o mână de ajutor nouă, studenților. M-am întrebat, de multe ori, ce l-a determinat pe omul acesta, care ne depășea, sub raportul vârstei, doar cu șase ani, să alerge zi de zi nu atât din dorința de a câștiga parale, cât din nevoia de a ne face nouă o bucurie. Dispunea de mijloace materiale cu totul modeste. Am aflat, nu peste multă vreme, că obținea cărțile pe care ni le oferea pe datorie, de la diverși cunoscuți, rămânând să le achite numai după ce le „desfăcea”. Împotriva acestui fapt, își permitea să-ți acorde credit când nu aveai bani, chiar dacă te vedea pentru prima dată. În plus, găsea totdeauna o broșură sau un număr de revistă pe care ți le oferea sub formă de „supliment” la cumpărătura făcută.

Este greu să înșir aici toate cărțile procurate cu ajutorul lui, dar câteva voi aminti, totuși, fără să încerc un criteriu absolut valoric al lor. Unele au valoare în sine, determinată de calitatea execuției ori de vechimea ediției. În această categorie aș pomeni *Albumul literar* din 15 martie 1886, în paginile căruia a fost publicată pentru prima dată poezia lui Eminescu *Nu mă înțelegi* (p. 9–10) și *Almanach literar ilustrat* II, 1887, în care s-a retipărit *Luceafărul* (p. 26–38). Este vorba de o variantă a capodoperei eminesciene, de care nimeni n-a vorbit undeva, nici n-a fost menționată de cineva, pînă la apariția *Bibliografiei Mihai Eminescu 1866–1970*, București, 1976, cum am arătat în articolul *Luceafărul* (*O „variantă”*

nesemnalată de specialiști), în „Cronica” din 1 aprilie 1983, p. 4, col. 1–4 (reprodus în Istrate 1987: 299–303). Unele cărți prezintă o importanță deosebită prin diversele însemnări datorate fie autorului însuși, fie unor cititori neobișnuiți. Printre acestea aș pomeni *De obște gheografie*, 1795, de Amfilohie Hotiniul, cu adnotările lui Ibrăileanu. Tot așa, unele traduceri ale lui Beldiman, din anii 1818 sau 1820, cu adnotările aceluiași Ibrăileanu. Un loc aparte ocupă, apoi, un exemplar din *Gramatica elementară* a lui A. Philippide, cu adnotările autorului (descriș în Istrate 1983: 55–58), *Scrisorile de la Bistrița* (ediția franceză!), exemplar oferit cu autograf lui A. Philippide, ca și cartea lui Leca Morariu, cu texte istroromâne, sau unul din volumele marelui lingvist italian Carlo Tagliavini. Numeroase ediții rare, ca *Ion Vodă cel Cumplit*, de B.P. Hasdeu, ediția I, poeziile lui Hrisoverghi, în ediția din 1843, cu prefața lui Kogălniceanu, volumul *Dreptate* al lui Vlahuță, ediția 1914, cu autograf doctorului Vlahuță, nepot al scriitorului, cele mai multe dintre cărțile lui Bolintineanu, în ediții originale. Ediții rare din opera lui Heliade Rădulescu, Conachi, Grigore Alexandrescu, Cezar Bolliac, Nicolae Filimon, Ion Ghica, Duiliu Zamfirescu, Barbu Șt. Delavrancea, aproape toate cărțile lui Coșbuc în ediție princeps, ediția princeps, splendid ilustrată, a cărții lui Jules Verne, *Castelul din Carpați*, numeroase traduceri apărute în secolul al XIX-lea etc. O mențiune specială se cuvine pentru o serie de cărți, de dimensiuni reduse, cum este Muza de la Burdujăni, a lui Costache Negruzzi, ori *Munții* lui Demostene Botez, 1918, cu o prefață semnată de Ibrăileanu, sau mai ales edițiile liliput ale *Luceafărului* lui Eminescu, din anii 1933–1936, cele mai mici cărți din câte s-au tipărit vreodată în țara noastră. Am lăsat în mod intenționat la urmă două cărți de o importanță deosebită nu numai prin valoarea lor, cât mai ales prin raritatea care le face ca și necunoscute pentru cei mai mulți dintre cititori. Este vorba de teza de doctorat a lui Ibrăileanu (1912) și de prima ediție a scrierilor lui Hogaș, apărută în același an, cunoscute doar în două și, respectiv, trei exemplare. Teza lui Ibrăileanu, din care mai deținea un exemplar Al. Piru și colegul nostru Gh. Hîncu, din Galați (decedat acum câțiva ani), nu se cunoaște decât în aceste trei exemplare.

Ediția I din scrierile lui Calistrat Hogaș, *Pe drumuri de munte*, apărută în 1912, a fost utilizată de Vladimir Streinu la alcătuirea celei pe care ne-a dat-o el însuși, în Editura Fundațiilor Regale (1944, 1947), dar exemplarul respectiv nu se mai știe unde se găsește, și ultima editoare a lui Hogaș, Daciana Vlădoiu, nu l-a cunoscut. Singurul exemplar din această ediție, care poate fi consultat, este cel din proprietatea mea (vezi relatarea pe care

am făcut-o asupra acestei cărți în Istrate 1993a: 50–54 și apoi în Istrate 1997: 12–13).

Aceste două cărți, pe care nu le-au văzut decît doi-trei specialiști de prin anii '20 înapoi, au stîrnit unele discuții care nu se întemeiază pe constatări personale. S-a afirmat că ele au fost retrase din comerț din cauza numărului mare de greșeli de tipar pe care le conțineau, fără să se țină seama că, în ce-l privește pe Hogaș, nu se prezintă mai bine nici ediția din 1914, ale cărei pagini corespund perfect cu ale celei din 1912 și în care se mențin majoritatea greșelilor din textul incriminat și, în plus, se mai adaugă și altele.

În privința tezei de doctorat a lui Ibrăileanu, critica respectivă nu are nici un temei. Am recitit-o, cu atenție deosebită, și n-am găsit în cele 205 pagini ale ei decît o singură greșeală de tipar, și aceea nesemnificativă: cotractorii în locul lui contradictorii (Ibrăileanu 1912: 8).

O altă carte care suscită interes este cea intitulată *Cîntece și versuri alese din cei mai buni scriitori români*, apărută la București la Institutul de Arte Grafice Karol Göbl, I.St. Rasidescu, Strada Doamnei, 16, anul 1911, scrisă în alfabet rusesc, nu chirilic, în care ni s-ar fi părut mai potrivit, pînă la un punct. Nu știu dacă s-au mai imprimat sau nu și alte cărți cu acest alfabet, în vremea aceea. Cineva s-a gândit să pună în mîna basarabenilor, după o sută de ani de stăpînire rusească peste Prut, o antologie de poezie românească de la *Miorița*, cu alte reproduceri din mai multe colecții de poezii populare (Alecsandri, Bibicescu, Elena Sevastos, Miron Pompiliu, Simion Florea Marian, basarabeanul George Madan, pînă la clasicii Grigore Alexandrescu, Vasile Alecsandri, Bolintineanu, Eminescu, Coșbuc, Al. Vlahuță ș.a.). Alcătuitorul cărții este basarabeanul George Madan, dar numele lui nu este indicat nicăieri, din prudență. Într-o ediție anterioară, apărută în anul 1904, ne este indicat numele alcătuitorului antologiei (vezi Istrate 1993b: 28)⁴.

Să mai semnalăm prima traducere a lui *Hamlet, Principele Danemarcei*, datorată lui D.P. Economu și apărută la București în Imprimeria lui Ferdinand, 1855, 127 de pagini (vezi prezentarea pe care am făcut-o acestei cărți în Istrate 1994: 14). Efectuată din limba franceză, traducerea conține numeroase neologisme care nu și-au găsit totdeauna forma cea mai potrivită, după cum altele nu s-au păstrat în limba literară de mai tîrziu (amoare, confiá, demembrement, devuement, faná, fatigat, inchiitudine, infatigabil, inorant, jaluz, mervelios, moviment, orná, pasá

⁴ Un articol cuprinzător asupra activității, pe mai multe planuri, a lui G. Madan ne-a dat Vasile Badiu (1994: 71–78).

pentru trece, veritate etc.). Preferința traducătorului pentru pluralele în -e, în locul celor în -uri, marchează oarecare nesiguranță care nu era numai a lui (atace, discurse, disguste, gaje, geste, role, tumulte, verse). Această formă de plural ține locul, uneori, și lui -ii: augure, omagele. În sfârșit, nesiguranța traducătorului se mai poate deduce și din întrebuițarea unor adverbe de tipul alternativamente, brusceamente, cordialemente, procesionelmente, preluate din limba franceză, unde sînt extrem de numeroase, ca, de altfel, și în limbile italiană și spaniolă. În limba noastră, numărul lor este infinit mai redus și nu toate cele pe care le întîlnim în diverse texte din secolul al XIX-lea au ajuns pînă la noi, cum se poate constata și din puținele exemple de mai sus, din care s-a definitivat, în limbă, doar cordialmente.

Din franțuzește a tradus și Grigore Pleșoian *Istoria Genovevei de Brabant*, apărută la București, la Librăria Rumânească a D. Iosif Romanov și tovărășie, în anul 1838.

Să mai semnalăm apariția, la Vălenii de Munte, în 1910, a cărțiței *Poezii români de supt stăpînire rusească* (Antioh Cantemir, C. Stamati, I. Sîrbu) și a poemului istoric *Dumbrava Roșie*, a lui Alecsandri, apărut la Iași, în Tipo-Litografia Națională, 1872. Nu uit prima ediție a *Poveștilor* lui Creangă (Iași, 1890), după cum se cuvin menționate unele antologii sau manuale școlare în care au fost introduse unele poezii ale lui Eminescu: *Parnasul român* (Brașov, 1892); *Antologie*, cu o prefață de N. Beldiceanu (Iași, Șaraga, 1893); *Carte de cetire* de M. Pompiliu și I. Paul (Iași, Editura Tipografiei „Dacia”, 1897).

Numărul cărților achiziționate pe vremuri prin anticariate este foarte mare și nu poate fi vorba de o înșirare completă a lor. Ne mărginim doar la o listă selectivă.

Rețin atenția mai multe albume, printre care îl voi pomeni pe cel macedoromân, apărut prin grija lui V.A. Urechia, în anul 1880, la București. La alcătuirea lui și-au adus contribuția o serie de scriitori și oameni de cultură, din țară și de peste hotare, în frunte cu V. Alecsandri, Ion Creangă, B.P. Hasdeu, Fr. Miklosich, Emil Picot, Fr. Mistral, Iacob Mureșianu, S.Fl. Marian, Veronica Micle, Petre Ispirescu, Matilda Cugler Poni. Cred necesară reproducerea celor câteva rînduri ale lui B.P. Hasdeu referitoare la controversa dintre istorici și filologii străini în privința locului pe care s-a format poporul român:

Ungurii asigură că Românii sînt venetici în Dacia lui Traian, trecuți acolo de peste Dunăre; Grecii pretind, din contra, că Românii sînt străini în Dacia lui Aurelian, veniți acolo din regiunea Carpaților. Ungurii

ne împing spre sud; Grecii ne trimet la nord. Lăsându-i să discute controversa genetică, Românul stă bine înfipt în ambele Dacii (Urechia 1880: 51).

Merită, de asemenea, să fie evidențiat *Chanson bessarabienne* (Urechia 1880: 47), pentru sublinierea făcută acolo că numele Prutului irită toate inimile românilor.

N-am menționat numeroasele cărți de știință, originale sau traduceri, cum ar fi *Istoria naturală* a lui J.Ch. Cihac, apărută la Iași în 1837, sau *Minunile naturei, conversațiuni asupra diferitelor obiecte interesante din științele naturale, fizică, chimie și astronomie*, compuse de Julius Barash, în trei volume (București, 1852).

Nu l-am pomenit nici pe A.D. Xenopol, cu *Istoria românilor*, în mai multe volume, cu *Istoria partidelor politice* și cu *Études historiques sur le peuple roumain* (Iași, 1888), nici pe Aron Pumnul, cu cele patru volume (în șase părți!) ale *Lepturariului românesc cules din scriptorii români* (Viena, 1862–1865), nici pe Ion al lui G. Sbiera, cu cartea *Aron Pumnul. Voci asupra vieții și însemnătății lui*, apărută la Cernăuți, în anul 1889, nici volumul aceluiși autor, *Familia Sbiera, după tradițiune și istorie. Amintiri din viața autorului*, apărut tot la Cernăuți, în anul 1899. Volumul este oferit, cu un autograf, „Iubitului meu văr primariu, domnului Grigoriu T. Iliuț, spre amintire de la autor Dr. I.G. Sbiera”. Și Pumnul, și Sbiera erau latiniști, cum se știe, dar, împotriva acestui fapt, cărțile sînt scrise într-o ortografie care are numai î și sînt, sîntem, și niciodată â sau sunt, suntem.

O mențiune specială trebuie făcută pentru cartea lui C. Stere, *Marele război și politica României* (București, 1918) și pentru cea a lui Ion N. Nistor, *Istoria Basarabiei* (Cernăuți, 1923).

Cu toată bogăția anticariatelor din Iași, *Poeziile* lui Eminescu, în ediția din 1883, n-au putut fi văzute niciodată. Această ediție nu exista nici în Biblioteca Universității, după cum nu se găsea nici în alte biblioteci din Iași. În schimb, din ediția a doua (1885) am putut să-mi procur două exemplare. Ediția princeps aveam s-o descopăr la colegul meu de facultate D. Florea-Rariște, care mi-a și împrumutat-o, pe vreo două săptămîni, în vederea comparării textului cu cel din ediția scoasă de G. Călinescu, în anul 1938. Exemplarul cu notările mele și cu indicarea ordinii poeziilor, în ediția Maiorescu, îl am încă, nu s-a pierdut. Colegul meu achiziționase cartea de la A.C. Cuza, care scrisese cîteva cuvinte pe ea pentru fiul său, Gheorghe.

[...]

Un alt exemplar din ediția princeps a *Poeziilor* lui Eminescu este cel

de care s-a ocupat Șerban Cioculescu într-un articol publicat după moartea autorului, intitulat *Amintiri literare bucureștene* (vezi Cioculescu 2006). După ce a vorbit despre mai mulți anticari din București, s-a oprit la

Doi profesori, G. Cardaș și G. Potra, [care] deschiseseră și ei anticariate pe numele soțiilor, primul la Casa Anticariatelor, al doilea în coasta ei, cu cele mai rare și scumpe cărți și documente. La G. Cardaș, în absență, venise, prin 1942, un tânăr, oferind spre vânzare soției profesorului un exemplar de trei ori rar, ediția princeps a *Poeziilor* lui Eminescu, legată în pergament, cu inițialele fostului suveran și cu semnătura autografă a lui Mihai Eminescu. Cere un preț exorbitant: o sută de mii de lei. Pus să vorbească la telefon cu G. Cardaș, acasă la el, acesta s-a oferit să vină la anticariat, dar tânărul, politicos, a pretins că datoria lui era să se deplaseze, că va lua un taxi și-i va prezenta cartea.

– Cum nu l-ai văzut dumneata, îmi spunea cu o mare părere de rău Cardaș, nu l-am văzut nici eu. S-a răzgândit. Se vede că s-a temut să nu-i rețin cartea cu forța.

Presupun că era un fost legionar, că furgăsise cartea și că a socotit mai prudent să nu dea ochii cu Cardaș. Oricum ar fi, era singurul exemplar al cărții semnat de marele poet, la cererea lui A.C. Cuza, care apoi l-a dăruit regelui, în legătura convenită.

Ce s-a întâmplat, totuși, cu acest exemplar? Mai există pe undeva sau i s-a pierdut urma? Mai poate spune cineva ceva în legătură cu el?

Cu ajutorul lui Pînzaru am reușit să-mi completez colecția revistei „Viața românească”, de la primul număr (1906) pînă în anul 1930. El mi-a procurat aproape 400 de numere din revista „Bilete de papagal” și peste 40 din „Cronica” (1915), inițiate și conduse, amîndouă, de Tudor Arghezi. Tot prin el au intrat în biblioteca mea publicațiile moldovenești „Versuri și proză”, al cărui titlu, la început (1911), era numai „Versuri”, și cele 45 de numere din „Însemnări literare” (1919), apărute sub conducerea lui Sadoveanu și Topîrceanu, sau mai vechile „Spicuitorul moldoromân”, „Curier de ambe sexe”, „Dacia literară”, „Magazin istoric pentru Dacia”, „Arhiva românească” a lui Kogălniceanu, precum și „România viitoare” de la Paris (1850), cu controversata Cîntarea României. La toate acestea se mai adaugă „Contemporanul” (vechi!), „Lamura”, cu unele poezii de tinerețe ale lui Lucian Blaga, „Cuget românesc”, cu articolul atît de subiectiv și de nedrept al lui Arghezi împotriva lui Rebreanu, și încă multe altele. O achiziție aparte o reprezintă un număr special din revista „Viața românească” (nr. 7 din anul 1909), difuzat sub titlul „Primăvara”, cu coperta schimbată, destinat cititorilor din afara hotarelor țării noastre, celor din Transilvania și Bucovina, unde revista nu putea pătrunde cu numele ei

adevărat. Cu titlul de mai sus, „Primăvara”, a ajuns marea publicație ieșeană la Năsăud, unde poate fi văzută pînă azi colecția anilor 1909–1911. Exemplarul achiziționat de mine provine din Bucovina și a fost descris, în mai multe rînduri, în articolele mele de istorie literară.

Dintre cărțile unor scriitori moldoveni tineri am reținut placheta de debut a lui Demostene Botez, *Munții* (1918), cu prefața lui Ibrăileanu, la care vom adăuga prima ediție de *Parodii originale* a lui G. Topîrceanu (1916) și volumul de debut al lui Al.A. Philippide, *Aur sterp* (1922), iar dintre cărțile rare din secolul trecut, ediția mică a *Poeziilor* lui Grigore Alexandrescu, apărută la Iași în anul 1842, *Cîntece și plîngerii* a lui Bolintineanu, imprimată tot la Iași în 1852, importante, amîndouă, printre altele, prin influențele moldovenești care s-au strecurat în limba lor. În cazul ediției lui Grigore Alexandrescu vom menționa și frecvența relativ mare a conjuncției slave *i* în locul latinescului *și* (*Toporul i pădurea, Boul i vițelul, Cînele i cățelul* etc.). Să încheiem deocamdată lista cu prima ediție a *Poeziilor* lui Conachi (1856), cu *Păcatele tinerețelor* (1857) a lui C. Negruzzi și cu *Ciocoii vechi și noi* (1863) a lui Nicolae Filimon.

La anticariatul lui George Pînzaru am făcut cunoștință cu George Lesnea, cu care am avut și cea dintîi convorbire pe teme literare. Îmi amintesc cum, la entuziasmul manifestat de mine pentru poezia lui Al.A. Philippide, el mi-a ripostat cu credința neștrămutată în versul clasic. I se părea că autorul *Aurului sterp* și al *Sîncilor fulgerate* s-ar fi abătut de la niște norme pe care el le credea de neînlocuit. Dar pe mine mă atrăgea tocmai abaterea de care se ferea Lesnea, și apoi mai era și o problemă de sentiment. Nu puteam uita că la cea dintîi emisiune radiofonică pe teme literare, în anul 1928, i-am ascultat citind din producția proprie pe Al.A. Philippide și pe Ion Pillat. Că primul mi-a rămas în minte cu poezia *Frontispiciu*, cu care se deschide volumul *Sînci fulgerate*: „Mi-am plăsmuit un suflet de țandări de bolid,/ Aerian și aspru, cu nostalgii de vid,/ Sori strînși și-au stors cenușa din hăuri să închege/ Năpraznicele așchii de mii de ani pribege”. Ion Pillat a citit, dacă nu mă înșel, ceva din volumul *Biserica de altădată*, dar n-aș mai putea spune precis ce anume.

Prima carte a lui George Lesnea, *Veac tînăr*, am procurat-o de pe o tarabă a unui negustor din Piața Sfîntul Spiridon.

Pe Strada Brătianu (actualul Bulevard al Independenței) era anticariatul lui Löbel, total neorganizat, ca proprietarul însuși. Într-adevăr, evreul acesta avea niște manifestări de-a dreptul curioase. Suspecta pe toată lumea care-i deschidea ușa și țipa ca un apucat. De la el am cumpărat un exemplar din dicționarul spaniol-francez al lui Vicente Salva, pe care

aveam să-l dezgrop, după război, de sub ruinele casei în care am locuit (Stradela Sărărie, nr. 40), așa cum am procedat și cu *Etymologicum Magnum Romaniae*, al lui B.P. Hasdeu și cu alte câteva cărți rare. Am mai găsit acolo, de asemenea, peste zece volume din traduceri, românești și franțuzești din literatura lui Blasco Ibanez.

Imediat după război, anticariatele se alimentau din bibliotecile abandonate ale celor care și-au părăsit casele și s-au refugiat din calea tăvălugului războiului. Surprizele erau dintre cele mai neașteptate. La Lungu, pe Lăpușneanu, în imediata vecinătate a Cinematografului Tineretului, la Ackerman, în localul restaurantului „Iașul”, în partea de sus, unde este acum intrarea în numitul restaurant⁵, la Eneida, pe Brătianu, vizavi de Spitalul Sfântul Spiridon, în fața statuii lui Miron Costin, în clădirea de la colțul străzilor Cuza-Vodă cu Dobrogeanu-Gherea, ori la Hala Centrală, unde am găsit ediții rare din opera lui Alecsandri (*Balade*, 1852; *Doine și lăcrimioare*, 1853; *Repertoriu dramatic*, 1852; *Opere complete*, 1875, patru volume), din cea a lui Delavrancea (*Între vis și viață*, 1893; *Sultănică*, 1885; *Trubadurul*, 1887; *Apus de soare*, 1909), din cea a lui Duiliu Zamfirescu (*Fără titlu*, 1883) ori a lui Alexandru Vlahuță (*Poezii*, 1887; *Iubire*, 1893; *Clipe de liniște*, 1907; *File rupte*, 1909; *Dreptate*, 1914, aceasta din urmă cu următorul autograf: „Iubitului meu nepot, Dr. E. Vlahuță – îi doresc dreptate”. A. Vlahuță, Dragosloveni, 1 Ianuar 1915).

O mențiune specială vom face pentru *Poeziile* lui Eminescu, ediția C. Botez (1933), exemplar tipărit „pentru dl Ibrăileanu”, cum ni se spune pe pagina a doua a copertei din față, și altă mențiune pentru exemplarul, cu poveștile „corozive” ale lui Creangă, incluse doar în 50 de exemplare din ediția Kirileanu (1939), dintre care trei au fost aduse la Iași, de către același George Pînzaru, și distribuite profesorilor Vasile Climescu, de la matematici, lui Gheorghe Agavriloaie și mie.

Două dintre cărțile lui Sadoveanu sînt împodobite cu autograful scriitorului, și anume *Un instigator* (1912): „Lui G. Ibrăileanu cu dragoste de prietin adevărat, 14 Fevr. 1912, Folticeni” și *Priveliști dobrogene*: „Lui Mihai Codreanu, cu prietinie, 17 Martie 1914, F.”.

Eugen Lovinescu este și el prezent, cu un autograf, în biblioteca mea, pe una dintre primele lui lucrări, pe care numai foarte puțină lume o cunoaște (*O chestie de sintaxă latină*, București, 1904). Dedicția respectivă e din două părți, și anume: „Domnului Sava, profesor la Liceul

⁵ Ackerman inițiase, la un moment dat, și un început de editură, unde au și apărut două-trei cărți, dintre care și una a lui Tudor Arghezi: *Manual de morală practică*, Iași, Pygmalion, 1946.

din Botoșani” (pe coperta exterioară) și „Prinos neînsemnat de stimă”, Eugen Lovinescu, B. 1904, IV, 12 (pe cea interioară).

Nu lipsește nici cunoscutul lingvist italian Carlo Tagliavini, care i-a oferit lui Philippide cartea sa *Rassegna delle pubblicazioni periodiche e recensioni*, apărută la Roma în 1928, cu următorul autograf: „Al prof. A. Philippide rispettoso omagi, C. Tagliavini”, și nici J.B. Hétrat, care semna, în anul 1901, pe volumul *Texte alese din scriitorii francesi ai secolului al XVIII-lea*, autograful: „Au poète Al Vlahuță, hommage affectueux, J.B. Hétrat”.

Dar autografele existente pe cărțile achiziționate prin anticariatele din Iași de pe vremuri sînt mult mai numeroase. Ele provin de la autori de toate categoriile, din mai multe domenii de activitate, și unele dintre ele, cel puțin, prezintă interes pentru raporturile dintre diferiți scriitori, după cum altele pot interesa istoria literară însăși.

De la anticariatul Eneida, de pe strada Brătianu (din fața Spitalului Sfîntul Spiridon), am achiziționat revista ieșeană „Buciumul român” (1877), în care s-a publicat pentru întâia dată *Țiganiada* lui I. Budai-Deleanu, iar de la Atanasie Gheorghiu (de la capătul de sus al străzii Lăpușneanu), din clădirea în care fusese instalată mai înainte (înainte de război!) librăria Cartea Românească, am cumpărat *Codicele voronețian* (1885), *Literatura populară* a lui M. Gaster (1883), precum și broșura lui Alexandru Marcu, *Un pittore romeno all'Academia di S. Luca, Giorgio Tatarescu*, cu un autograf acordat lui M. Sadoveanu: „Domnului M. Sadoveanu, în semn de înaltă stimă și admirație. Alexandru Marcu, Roma, 26 noiembrie 1923”.

În localul respectiv a funcționat, la un moment dat, în timpul războiului, celebrul restaurant al lui Muțu, frecventat de scriitorii Sadoveanu, Mihai Codreanu, G. Topîrceanu, Ionel și, mai ales, Păstorel Teodoreanu, pe care eu însumi l-am văzut, de mai multe ori, intrînd sau ieșind de acolo. Într-o asemenea ocazie, cînd el a ieșit foarte bine dispus de la Muțu, am avut o convorbire plăcută cu el în fața Căminului Păcurari, unde locuiam eu. Patronul restaurantului cunoștea cele mai intime preferințe ale scriitorilor care-l frecventau. Știa ce soi de vin preferă fiecare și căuta să le satisfacă toate pretențiile, motiv pentru care se și bucura nu numai de mare încredere, ci și de multă simpatie în rîndurile lor. Faptul se verifică prin mărturisirea lui Sadoveanu însuși, care, în bucata intitulată *Filosofie*, scrie textual:

Ne-am întâlnit a doua zi sara la Muțu Podgoreanu. Unii ieșeni își mai aduc poate aminte de această crîșmă modestă de pe Strada Lăpușneanu. O fleică bună la grătar se putea consuma și în altă parte în bătrîna capitală a Moldovei, însă vin mai bun decît la Muțu nu se putea găsi nicăiri (Sadoveanu 1946: 52; cf. și Sadoveanu 1959: 118–119).

Muțu și-a încheiat viața în mod tragic: a căzut victimă pogromului din 1941, cum iarăși ne informează Sadoveanu în aceeași bucată.

Dintr-o tarabă din Hala Centrală am achiziționat *Psaltirea scheiană*, ediția Ion Bianu (București, 1889), precum și cartea lui I. Peltz, *Calea Văcărești*, pe care o aveam, de fapt, dar n-am putut renunța la frumosul autograf cu care era împodobit acest exemplar, autograf pe care îl reproduc, în continuare: „Celui mai strălucit și mai reprezentativ scriitor român, Domnului M. Sadoveanu, în semn de înaltă stimă și admirație. Alexandru Marcu, Roma, 26 noiembrie 1923”.

La fel am procedat și cu cartea lui Octav Botez, *Note pe marginea cărților*, pe care de asemenea o aveam și am mai cumpărat-o o dată numai pentru autograful autorului.

În haosul din anticariatul lui Löbel de pe Strada Brătianu am descoperit lucrarea lui Al. Rosetti, *Le mot*, cu următorul autograf: „Domnului G. Călinescu, cu mare afecțiune”, iar din cel din fața statuii lui Miron Costin, în imediata apropiere a notariatului de stat (în colț cu Strada Cuza-Vodă), am cumpărat cele două volume din *Chrestomatia română* (1891) a lui M. Gaster.

Am mai procurat, din anticariatele din Iași, aproape toate cărțile lui Simion Florea Marian, ca și edițiile poeziilor lui Coșbuc, de la *Fulger* (1887), *Pe pămîntul Turcului* (1886), *Blestem de mamă* (1886), apărute la Sibiu, în Biblioteca „Tribunei”, la *Balade și idile* (1893), *Fire de tort* (1896), *Antologie sanscrită* (1896), *Aeneis* (1896), *Sacotala* (1897), *Povestea unei coroane de oțel* (1899), *Războiul nostru pentru neatîrnare* (1899), *Ziarul unui Pierde-Vară* (1902), *Georgice* (1906), *Parmeno* (1908), *Don Carlos* (1910).

O mențiune specială trebuie să fac aici asupra cărții lui A.M. Marmontel, *Belisarie*, care s-a bucurat de mai multe traduceri în limba română. A vorbit despre ea și despre influența pe care a avut-o în introducerea unor idei noi în literatura noastră. D. Popovici, atît în *Ideologia literară a lui Ion Heliade Rădulescu* (1935), cît și în *La littérature roumaine à l'époque des lumières* (1945).

Am găsit la anticariatele din Iași nu numai traducerea efectuată de Alexandrina Maghieru, apărută la București, în Tipografia lui Eliade, în

anul 1844, ci și o ediție franceză, apărută la Lausanne, în Elveția, la 1771.

Am mai achiziționat toate volumele de versuri ale lui Octavian Goga: *Poezii* (1906), *Ne cheamă pământul* (1909), *Din umbra zidurilor* (1913), *Cîntece fără țară* (1916), precum și volumele de proză politică *Însemnările unui trecător* (1911), *Mustul care fierbe* (1925), ori cel cu conferințele culturale sau literare, *Precursori* (1930).

Printre cărțile achiziționate de prin anticariate, după 1944, voi menționa ediția de *Poezii* de Eminescu (1938), adnotată de editorul Călinescu. Alte cărți cu însemnări și adnotări ale lui Călinescu sînt o ediție a poeziilor lui G. Bacovia și *Memorialul* lui Mihai D. Ralea. Despre toate am dat informații într-un articol publicat în „Cronica” din 25 mai 1984, p. 5, col. 1–4, intitulat *Cărți adnotate de G. Călinescu*.

Cele două volume din opera lui Calistrat Hogaș, apărute la Editura Fundațiilor Regale, în anii 1944, 1947, sub îngrijirea lui Vladimir Streinu, au fost adnotate de Șerban Cioculescu în vremea cînd acesta a funcționat la catedra de literatură română de la Universitatea din Iași.

De unele cărți se leagă niște amintiri dintre care desprind una pentru cititorii mei. Profesorul Giorge Pascu, titularul catedrei de literatură română veche, își publica lucrările în editură proprie. Convenea cu tipografii și ridica tot tirajul, pentru a-și face singur producția. Cărțile aveau prețuri ridicate și, din cauza aceasta, nu toți studenții puteau să și le procure pe această cale. Eu reușisem să-mi cumpăr, încă în primul an de facultate, de la studenții mai vechi, volumele referitoare la istoria literaturii vechi (secolele XVI, XVII și XVIII, acesta din urmă în trei volume separate: cronicarii moldoveni și munteni, ardelenii, cu Școala Ardeleană și broșura privitoare la activitatea lui Dimitrie Cantemir). Mi-am procurat, de asemenea, dicționarul macedoromân. În anul al doilea însă aveam nevoie și de *Sufixele românești*, carte apărută în 1916 și devenită foarte rară. De acasă de la autor puțini studenți își puteau permite să o cumpere; costa 500 de lei, ceea ce echivala cu masa noastră pe o lună. Dar celui care se ducea acasă la Pascu și solicita *Sufixele...* i se mai oferea și „Revista critică”, inițiată și condusă de el. Abonamentul anual la această publicație era de 200 de lei. Ceva mai târziu, cînd Pascu editase opera lui Creangă, studenții erau solicitați s-o cumpere și pe aceasta, deci alte sute de lei!

Nu puteam să mă gîndesc la procurarea pe aceste căi a cărților în cauză. Am renunțat la abonamentul la revistă, cu toate că unii studenți din anii superiori pretindeau că lucrul acesta ar putea avea anume consecințe la examene și pîndeam ocazia să mă ajute anticarii. Contam, în primul rînd, pe George Pînzaru. N-a fost nevoie să aștept prea mult și el mi-a procurat

și *Sufixe*, și ediția Creangă, în formatul mic din anul 1934; cealaltă, în formatul obișnuit, avea să apară ceva mai târziu (1939). Exemplarul din *Sufixe* aparținuse mai înainte lui George Ivașcu și m-a costat doar 50 de lei în loc de 500.

Profesorul Pascu avea obiceiul să se plimbe prin amfiteatru în orele de seminar, și mi-a văzut cartea pe bancă. M-a chestionat de unde o am și n-a scăpat prilejul de a-mi reproșa că, din cauza noastră, a studenților care nu-l sprijinim, el nu poate scoate ediția a doua. Știam că, împotriva vorbirii lui răstite, se calma dacă tu, student, aveai curajul să-i dai un răspuns pe măsură, și i-am replicat:

Dar dumneavoastră ce ați face, în locul nostru, cu punga noastră, avînd de ales între un exemplar cu 500 de lei și unul cu 50?

Da! Aveți și dumneavoastră dreptate, mi-a spus, și discuția s-a încheiat fără urmări neplăcute pentru mine.

Dar am și alte amintiri, oarecum de altă natură. Am găsit, la Pînzaru, la un moment dat, *Poeziile* lui Grigore Alexandrescu în ediția rarisimă din 1838, pe care n-o avea atunci nici o bibliotecă din Iași, importantă, între altele, și prin cîteva particularități lingvistice deosebite, nemaiîntîlnite în alte opere literare din epocă, cum ar fi oichi, veiche, în locul lui ochi, veche. Nu aveam bani la mine și l-am rugat pe Pînzaru să mi-o rețină cîteva zile. El a stăruit s-o iau și să-i duc banii mai târziu, cînd îi voi avea. Dar eu am spus nu și n-am luat-o. La cîteva zile, cînd am trecut s-o ridic, n-am mai găsit-o. Fusese pe acolo între timp un profesor care a văzut-o și, deși i s-a spus că era rezervată pentru mine, a luat-o, zicînd: „Lasă că am să i-o dau eu studentului Istrate”. Dar nu m-am mai întîlnit cu ea nici atunci, nici mai târziu.

Altădată, la Ackerman, am descoperit *Salba literară* (1857), prima ediție a prozei beletristice a lui Alecsandri, pe care n-am putut-o achiziționa din cauza prețului exagerat de mare (5 000 de lei). Mi-a părut rău, se înțelege, cu atît mai rău cu cît acest volum mi-ar fi completat în mod fericit „fondul” Alecsandri, din care, așa cum s-a putut vedea mai sus, aveam aproape toate edițiile de bază.

(continuare în „Buletinul Institutului de Filologie Română «A. Philippide»”, nr. 3/2020)

Gavril ISTRATE

VARIA

- ◆ Deoarece starea de urgență a fost prelungită pe teritoriul României, în perioada 16.04.2020–14.05.2020 salariații Institutului de Filologie Română „A. Philippide” și-au desfășurat activitatea la domiciliu.
- ◆ Astrid Cambose, organizator și moderator, în colaborare cu Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor”, Craiova, al dezbaterii *Interdisciplinaritatea în domeniul științelor socio-umaniste. Colecția „Anima Mundi” și cărțile sale*, online, în data de 14 mai 2020.
- ◆ Adina Ciubotariu a oferit consultanță de specialitate în contextul manifestărilor dedicate Zilei internaționale a iei în cadrul dezbaterilor găzduite de Rozoom Press, în ziua de 24 iunie 2020; a participat în calitate de expert acreditat în UNESCO Global Network of Facilitators la cea de a 14-a ediție a „Reuniunii anuale a rețelei regionale de experți în patrimoniu cultural imaterial din sud-estul Europei”, organizată de Biroul Regional UNESCO pentru Știință și Cultură în Europa, Veneția, în colaborare cu Centrul Regional pentru Salvagardarea Patrimoniului în sud-estul Europei, Sofia, în video conferință, la data de 26 iunie 2020.
- ◆ Prof. univ. dr. Eugen Munteanu îndrumă 7 teze de doctorat la Școala Doctorală de Studii Filologice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași (aprilie–iunie 2020).
- ◆ În calitate de membru al Comisiei Naționale pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, Ioana Repciuc a reprezentat România în cadrul celei de-a 14-a ediții a „Reuniunii anuale a rețelei regionale de experți în patrimoniu cultural imaterial din sud-estul Europei”, organizată de Biroul Regional UNESCO pentru Știință și Cultură în Europa, Veneția, în colaborare cu Centrul Regional pentru Salvagardarea Patrimoniului în sud-estul Europei, Sofia, în video conferință, la data de 26 iunie 2020. De asemenea, în aceeași calitate, a participat la întâlniri cu specialiști din Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale și din Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor în vederea redactării documentului de includere a *Transhumanței în Carpați* în patrimoniu cultural imaterial național și a participării României la un dosar multinațional pentru Lista reprezentativă UNESCO.
- ◆ Elena Tamba a continuat activitatea de cercetare în EFNIL (European Federation of National Institutions for Language) în calitate de reprezentant pentru Academia Română (<http://www.efnil.org>);
- ◆ O parte dintre cercetătorii de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” se ocupă de organizarea celei de a XIX-a ediții a Simpozionului anual internațional al Institutului, cu titlul *Identitate și ideologie. Limba și literatura română în paradigma culturală contemporană*, Iași, 16–18 septembrie 2020 (ediție online). Coorganizator: Asociația Culturală „A. Philippide”.

Redacția:

**Luminița Botoșineanu, Ofelia Ichim,
Maricica Munteanu, Elena Isabelle Tamba**

Responsabil de număr: Ofelia ICHIM
INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „A. PHILIPPIDE” • STRADA
CODRESCU, NR. 2 • IAȘI • 700481 • TEL./FAX: 004.0332/106508
E-MAIL: secretariat_philippide@yahoo.com
WEB: <http://www.philippide.ro/>
ISSN 1582-5019